

Sözün ve Kalemın Kadını: Nagihan Akarsel

Nagihan Akarsel

Varoluşun Erdemli Duruşu:
Direniş

Dicle Müftüoğlu

Dünyaya, Sürece;
Anlamda Yoğrulan
Nagihan'ın Gözünden Bakmak

Oya Açan

Kürt Halkı Kadim
Özlemlerinin
Peşinde

Beste Argat

Çatlaklardan Sızan Işık

Sevcan Kadiroğlu

Eğitim, İdeoloji ve
Özgürleşme: Kürt Halkının
Deneyimi ve Kadın
Perspektifi



İÇİNDEKİLER

1 Varoluşun Erdemli Duruşu: Direniş
Nagihan Akarsel

12 Dünyaya, Sürece; Anlamda Yoğrulan Nagihan'ın
Gözünden Bakmak
Dicle Müftüoğlu

15 Kürt Halkı Kadim Özlemlerinin Peşinde
Oya Açıan

19 Çatlaklardan Sızan Işık
Beste Argat

22 Eğitim, İdeoloji ve Özgürleşme: Kürt Halkının Deneyimi
ve Kadın Perspektifi
Sevcan Kadiroğlu

Varoluşun Erdemli Duruşu: Direniş

Nagihan Akarsel-5 Ekim 2025



Yaşamının direnmek ile özdeş olduğu bir coğrafyadan bu yazıyı kaleme alıyorum. Coğrafyanızın bütün anlamlarını kuşanan bir sözcük; direniş. Yaşamın ta kendisi... Varoluşun erdemli duruşu. “Yaşamak direnmektir” cümlesi ile başlayan çağın en büyük özgürlük hareketinin manifestosu

Federe Kürdistan’ın Süleymaniye kentinde 4 Ekim 2022’de silahlı saldırı sonucu katledilen Jineoloji Araştırma Merkezi üyesi, gazeteci ve yazar Nagihan Akarsel, kadın alanındaki çalışmaları ile güçlü bir mücadele deneyimini miras bıraktı. Katledilişinin 4. yılında Jin Dergi ekibi olarak Akarsel’i anmak ve mücadele mirasını yaşatmak amacıyla Jineoloji Dergisi’nde yayımlanan yazısını siz okuyucularımızla yeniden buluşturuyoruz.

Yaşamının direnmek ile özdeş olduğu bir coğrafyadan bu yazıyı kaleme alıyorum. Coğrafyanızın bütün anlamlarını kuşanan bir sözcük; direniş. Yaşamın ta kendisi... Varoluşun erdemli duruşu. “Yaşamak direnmektir” cümlesi ile başlayan çağın en büyük özgürlük hareketinin manifestosu. Bu cümleye tutunarak hakikati arayan, koruyan, savunan bir bilinç örgütlenmesinin formülü. Deleuze’nin, “İktidar hayatı hedef aldığı anda hayatın kendisi iktidara direniş olur” sözüne zaman ve mekân bağlamında bütünsel bir ses ile karşılık gelen bir varoluş biçimi.

Yaşanılanı yazmak zor bir edim. Yaşanılanın anlamını, hak ettiği yerden ifade etmek ise daha zor. Bu duygu, yapmak istediğiniz bütün girişleri alt üst edebilir. Çünkü; direnişin anlamını kuşananların, kalp atışlarının sayılmaya başladığı bir zaman dilimindesinizdir. Coğrafyasının bütün acılarını bedenini hücre hücre yaşama adayarak direnenlerin... Direnişin anlamını, yaşamları ile ifşa eden çağın en güzel insanların...

Ve bu zamanda, tarihe kaydedilen direniş mekânlarına uğrarsınız. Kobanê'nin büyük annesinin kofisi gibi yani güneş gibi koktuğunu söyleyen Mahmut'un yaralarını henüz sardığı bir yerde durursunuz. Mınbıç'ta iktidar güçlerinin bütün hesaplarının bilgelik ile kadın bilgeliği ile boşa çıkarılacağını bilen Türkmen bir annenin direnişine tanık olursunuz. Efrîn'in rüzgarını gözlerinde bir damla gözyaşı ile taşıyan Şirin'in umudunu kuşanırsınız. Şehba'da yaşamı yeniden yaratan kadınların pozitif enerjileri ile birbirini nasıl tamamladıklarını görürsünüz. Halep'te, Şeyh Maksut'ta yıkık bir evin önünde, capcanlı duran asmanın yeşiline takılır gözleriniz. Her şeye rağmen direnen yaşamı hayranlıkla izlersiniz. Şengal'de kadın direniş çizgisine yaslanan annelerin, kucağında kutsalları ile dağlara nasıl yol aldığını anlatan Hedar'ın sesine kulak verirsiniz... Her birisi farklı direniş yöntemlerini anlatır bize. İktidar güçlerinin, 21. yüzyılda büyük bir hızla işgal etmeye çalıştığı bir coğrafyada, "Yaşamak direnmektir" diyerek toprağına, kültürüne, değerlerine sahip çıkan bir yaşamın, direnişin felsefesini anlatır.

Bu yazının her bir sözcüğü saatin ibrelerinin direnişten yana döndüğü bir zaman diliminde, mekânın direniş ile özdeşleştiği Kobanê, Mınbıç, Efrîn, Şehba, Halep ve Şengal'de yazılmaya çalışıldı. Direnişin yaşam ile özdeş olduğu bir coğrafyada, yaşamı kadın ile bir tutan kültürel kodları esas aldı. Direnişin evrensel tanımlarına yerelde ki direnişin kodlarını çözerek az da olsa katkı sunmayı amaçlamakta... Evrensel ile tikel arasında olan bağa dayanan bir yöntemi esas almakta.

Paradigmasal Bir Kavram: Direniş

Karşılığı, paradigmasal bir anlama denk düşen bir kavramdır direniş. Türkçe sözlükte ki karşılığı; "dayanma, koruma" olarak geçer. İngilizce'de; boykot, protesto anlamına gelen "resistance" sözcüğü kullanılır. Almanca'da; karşı duruş anlamına gelen "Widerstand", İspanyolca'da da "resistencia" sözcüklerine karşılık gelir. Kürtçe de ise "berxwedan", bütün imkanlarını direnmek için seferber etme olarak tanımlanır. Farsça ve Arapça'da ise "mukavemet" olarak geçer.

Bütün dillerde dayanma, kabul etmeme, karşı durma gibi anlamları kapsıyor. Ayrıca görsel, şiirsel, çizimsel bütün anlatılarda da direniş, bir karşı duruş olarak ifade edilir. Ancak ‘neye’ dayanma? Ya da ‘neyi’ boykot etmek? Neye karşı durmak? İşte burada çoğunlukta işgale, soğuşa, açlığa, haksızlığa, acıya, zulme, savaşa, korkuya, sömürgeciliğe, soykırıma şeklinde sıralayabileceğimiz bir dizi cevap çıkar karşımıza.

Bu cevaplar bir anlamı ifşa eder. Bir zihniyeti. Bir vicdanı. Bir paradigmayı... Burada paradigma kavramını tanımlamak gerekmektedir. Paradigma; bir perspektif, bir kuram, bir dünya görüşü olarak tanımlanabilir. Kavramı bildiğimiz anlamda ilk kez kullanan Thomas Kuhn, 1962’de yayınlanan “Bilimsel Devrimlerin Yapısı” adlı çalışması ile bilimde o güne kadar en yaygın biçimde kullanılan kavramları sarsar. Bilimde değişimin evrimsel olduğu, bilim insanların çalışmalarının bir süreklilik sergilediği, bilimde değişim ve gelişmenin bir duvarın örülmesinde tuğlaların üst üste konulması gibi sürekli, birbirine bağlı ve birikimsel bir süreç olduğu tezlerine dayanan geleneksel anlayışa karşı “paradigma” kavramını geliştirir Kuhn. “Her paradigma, bir alanda yığılmış belli bir sorunlar demetine yanıt olarak ortaya atılır. Bunun bir göstergesi, o alanda belli bir sorgulamanın başlamasıdır. Eleştiriler yükselir. Yeni arayışlar ortaya çıkar. Tartışma hararetlenir” der. Örneğin, 17. ve 18. yüzyılın Aydınlanma Dönemi ile birlikte “Akıl Çağı” denilen dönem başlamıştır. Ancak Bacon, Descartes, Galileo, Newton, Wesley, Voltaire, Rousseau, Locke, Hume, Kant ve Adam Smith gibi isimlerle anılan ve kökleri M.S 1500’lere dayanan paradigma, artık düşüştür. Akıl Çağı’nın akılmendlerinin hepsinin erkek olması, ayrıca incelenmeyi gerekli kılan bir konudur. Adı Pozitivist/akılcı olan bu paradigma, kapitalist modernitenin dayandığı paradigma olur. Bu paradigmaya dayanarak gerçekliğin basit, hiyerarşinin düzenin ilkesi, evrenin mekânîk, gelecek ve yönün belirli, değişimin niceliksel ve birikim şeklinde olduğunu iddia etmişlerdir. Ve nedensellik ilişkisine dayanan bir ilişkiler bütünlüğü ile nesnelliğin zorunlu olduğunu kanıtlamaya çalışmışlardır. Newton’ın “Matematiğin İlkeleri” (Principia Mathematica) adlı eseriyle başladığı için, bugün bilime egemen olan paradigma “Newtoncu Bilimsel Paradigma” olarak tanımlanır. Bu paradigmada bir makinanın işleyişi, evrenin işleyişine adapte edilir. Dolayısıyla dünya görüşü de mekânîktir. Bugün postmodernizmden tutalım, postkapitalist, postyapısalcı yaklaşımlara kadar bildiğimiz neredeyse bütün post-yaklaşımlar, bu büyük Newtoncu paradigmatik dönüşüme dayanır.

Ancak bu paradigmanın yaşamı, toplumu, doğayı ve kadını tanımlamadığını ve iktidar eksenli olduğu açısından, Abdullah Öcalan bilimin paradigmatik bir devrime ihtiyacı olduğunu belirterek;

“Demokratik uygarlık güçlerinin temel paradigma ve yapılanmalarında ciddi bir kusur ve yanlışlıklar zinciri olmasaydı, bu kadar başarısızlık olmazdı. Yeni bir derin teorik yaklaşım metoduna ihtiyaç var. Sayıların kalabalığına boğulmuş sosyolojik yöntemlerin, gerçeği açığa çıkarmaktan ziyade perdelemesi söz konusudur. Resmi moderniteyi meşrulaştıran söylemlerden uzaklaşmak gerekir. Bu konuda köklü bir bilimsel devrime ve yöntemsel çıkışa ihtiyaç vardır” demiştir.

Demokratik Modernite ile beraber her şeyden önce zihniyet devriminin temel olduğu dile getirilmiştir. Ulusal ve sosyalist mücadelelerde genel olarak eylem yönünün önde olduğunu dile getirerek “Bir Halkı Savunmak” kitabında aslında paradigma değişikliğinin temelinde yatan bilgi yapılanmalarını anlamak açısından, kuantum fiziğinin ele alınması gerektiğini özellikle vurgulamıştır. Kuantum dünyası ve kozmosun özgür tercihlere dayalı, sezgiselliği ve özgürlüğü ifade eden dünyasının anlaşılmasının önemine işaret etmiştir. Kuantum dünyası bir nevi neolitik dönemin canlı doğa, sezgisel yöntem, özgür akış özelliklerini ifade eden dünyasıyla benzerdir. Bu temelde Kuantum fiziğinde yaşanan gelişmelerin yeni bir paradigma ihtiyacını ortaya koyduğunu belirtmiştir. Newton fiziğini aşan Kuantum fiziğinin yeni bir paradigmanın alt yapısı olduğunu dile getirmiştir.

Paradigma, bu yönüyle zihniyet ve vicdanın dayandığı bilgi yapılanmalarını ifade etmektedir. Bu bilgi yapılanmaları aynı zamanda o sistemin bakış açısını anlatmaktadır. Bu açı bireyden topluma, muhabbet toplayan insanların müziği olan Çigan müziğinden Frida Kahlo’nun acıya direnen çizgilerine, çiçeğin soluk almasından taşın dokusunda saklı olan tarihe kadar yaşamı bir bütün olarak kapsamaktadır. Bu paradigma yaşamın direniş ile aynı anlamı kuşandığı ahlaki politik toplumların birikimine dayanmaktadır.

Zerdüş’ten Mani’ye, Terzi Hermes’ten Hallac-ı Mansur’a Ortadoğu bilgelerinin felsefesinin temelinde de bu anlayış yatmaktadır. Abdullah Öcalan; bu felsefenin kadın eksenli tarım-köy toplumundan beslendiğini çok net dile getirmektedir. Yine kuantum fiziğinin, mikro kozmos olarak tanımladığı insan evrenini, ikinci doğa olarak tanımlaması önemlidir. Evrende aranan her şeyin insanda bulunabileceğini anlatmaktadır. Kendini Bil! ilkesi bu nedenle çok anlamlıdır. Çünkü evreni kaba bir madde yığını olarak değil de canlı bir organizma olarak görmektedir. Yaşamı kuran ve yaşam ile doğal bir bağı olan kadınların tarım-köy devrimi temelinde öncülük ettiği, doğal toplumda var olan animizm bu anlayışın temelidir. Her şeyin canlı ve kutsal olduğunu bilmek, hakikatin kendisine varmanın temel yollarından biridir. Her şeyi canlı ve birbiriyle bağlantılı görmek bu düşünüşün yöntemidir. Bu görüşte doğanın tüm bileşenleri “bir”dir, birliktedir.

Toplumsallaşma ile anlamına kavuşan insanlığın, bütün direniş hikayelerini de bu perspektiften okumak önemlidir. Mitolojinin, dinin, felsefenin ve bilimin tersyüz ettiği bu direniş hikayelerini anlamlı bir yaşamın kaynağı olarak ifadeye kavuşturmak, Kürdistanı bir yerden varlığını toprağı ile anlamlandırmanın bilgisini kuşanmak, yereli anlamlandırdıkça evrenselleşileceğinin bilgisini oluşturmak, bütün bunları yaparken toplumsal gücüne dayanmak birkaç yöntem olarak belirtilebilir.

Zulüm ile Özdeşleşen Bir Kavram: İktidar

Bütün direniş örneklerinde, genelde varlığa kasteden bir taraf vardır. Ve o kasteden tarafa karşı bir duruş sergilenmektedir. Ki bu karşı duruş en çok da kötülüğe karşı bir duruştur. Burada zulüm, haksızlık gibi tanımlamalar çıkar karşımıza. Bu tanımlamalarda bir var olma biçimini anlatır. İktidar, tahakküm, tecavüz, savaş, yıkım, göç ile var olmayı... Kapitalist modernitenin esas aldığı bir var olma biçimi de diyebiliriz.

Kapitalist modernitenin dayandığı bilgi yapılanmaları da bu var olma biçimini meşrulaştıran bir işlev görmektedir. Bir başka deyişle modern bilimin kaynaklık ettiği bir var olma biçimi. Çünkü insanın doğaya egemenliğini ilan ettiği büyük bir altüst oluş ile gerçekleşti modern bilim. Oysa başlangıçta insan doğayı içinde yer aldığı bir bütün olarak ele alıyor, kavramaya çalışıyordu. Bu ilişkinin devletli uygarlık ya da onun bir temsili olarak kapitalist modernite tarafından tersine çevrilmesi, doğayı insanın dışında bir nesne haline getiriyor. Bir bilgi ve bilme nesnesi. Sayıya, ölçüye ve mantıksal ilişkiye indirgenen bir nesne... Ve iktidar, nesne olarak ele aldığı doğa, toplum ve kadın üzerinde hükmünü sürdüren bir güç olarak varlığını sürdürür. İktidarın da paradigmasal bir karşılığı olduğunu belirtebiliriz. İktidar deyince de genelde devletli uygarlık ile yukarda bahsettiğimiz mekanik yani pozitivist akılcı paradigmanın gelmesi tesadüf değil.

Oluşu sadece insana özgü kılmak, insan merkezci yaklaşımların bir sonucu. Oysa yaşamın dinamiklerini içinde taşıyan, zaman ve mekân bağlamında yaşayan her canlının bir oluş süreci vardır. Bu süreçlerin göz ardı edilmesi ve sadece insanda tanımlanması iktidar olgusunun da çıkış noktasını ifade etmektedir. Örneğin; siyasal iktidarlara ekseninde ele aldığımızda, hep bir devlet ve kurumları ile birlikte varlığın, var olageldiğini görürüz. Bu aynı zamanda bedeninin siyasal iktidara ve onun ekonomik amaçlarına uyumlu olmasını şart kılan bir durumu ifade etmektedir. Buna uymayanların ise dışlandığı bir gerçeklik yaşanmaktadır. Böylesi varlıklar ise adı sanı olmayan gölgeler olarak varoluşlarını sürdürmektedirler. Bireyin korku ile terbiye edilmesi kadar, onu aşan mitsel ve tanrısal simgelerin bilgisi de köleleşmeye katkı sunmaktadır. Sonsuz evrende kendini

değersiz hisseden, her yaptığı eylemden suçluluk duymaya hazır bir karakter oluşturulmaktadır.

İktidar özne olma halini, nesne olarak ele aldığı doğa, toplum ve kadın üzerindeki hükmünü her şeye razı olan bedenlerin oluşturduğu kitleleri çoğaltarak sağlamaktadır. İnsan bedenini makineleştirerek onda temel bazı korkular yaratmaktadır. Rojava Üniversite'sinde seminer veren Profesör Doktor David Graeber, bunu iki temel korku ile izah eder: "Birincisi iktidar boş zamanlarında kendini kötü hisseden kişiler yaratır. Bir diğeri ise sürekli işini kaybetmekten korkan ve bu nedenle de durmadan çalışan bireyler oluşturur. Bunun sonucu ise düşünmeyen, emir ile hareket eden topluluklar demektir. Yani makineleşen nesneler de diyebiliriz. Dayanışma ve paylaşmanın yerini, rekabet ve hırsın aldığı bir yaşam tarzından bahsetmek mümkün. Bunun sonucunda ise kendi varoluş kaynaklarına yabancılaşan bir insan gerçeğinin oluştuğunu belirtebiliriz.

"İktidar Sizi En Çok Nerenizden Yaralıyorsa Orası Kimliğiniz Olur."

Yaşam, zengin direniş biçimlerini içinde barındıran aktif bir organizasyon aslında. Bir savunma biçimi. Öz savunma ve meşru savunma da direnişin bir ifadesi. Pasif direniş, aktif direniş, sivil direniş, kültürel direniş, ahlaki direniş, ekolojik direniş vb. çok sayıda direniş yöntemi de Milan Kundera'nın; "İktidar sizi en çok nerenizden yaralıyorsa orası kimliğiniz olur" cümlesini doğrularcasına, yaralı olduğun yerden yükselen bir ses, bir eylem, bir duruş, bir yaşam tarzı oluyor.

Örneğin Gandhi; "Kimseye kirli ayaklarıyla beynimde gezme fırsatı vermem" diyerek "Satyagraha" adını verdiği direnişi esas alır. Satyagraha; doğruyu ve şiddet kullanmadan hakkını kullanmayı ilke edinen bir direniş biçimidir. 11 Eylül 1906 yılında Gandhi Güney Afrika'nın Johannesburg kentinin bir tiyatro salonunda toplanan üç bin Hintliye; ırkçı ve ayrılıkçı politikayı protesto etmek için yeni bir strateji olarak tanıttığı Satyagraha'yı önerir ve uygular. Düşmanla iş birliği içinde bulunmama, şiddet karşıtlığı, sivil itaatsizlik, uzlaşmacılık, çilecilik, açlık grevi, aylar süren yürüyüşler gibi önemli kişisel fedakarlıklar içeren yöntemler de bu direniş biçimine örnek olarak verilebilir.

Bir başka direniş yöntemi de özellikle yaşamın bir ağ ile çerçevelenmesini ve denetimini esas alan mekanik paradigmanın zihniyet yapılanmasının bir aracı olan bio-iktidara karşı direnişin bio-politikasıdır. Kişinin elindeki özgür mekânları denetim altında tutma yöntemi olan bio-iktidar, bireyin hiçbir yere kendini ait hissetmemesini sağlamaktadır. Foucault'un dediği gibi; "bu insan okul, kışla, hastane, hapisane gibi yerlerde

uysallaştırılmaktadır.” Görünmez bir şiddet söz konusudur. Dizilerden, sinemalara, müzikten resme kadar birçok yöntem ile bu yapılmaktadır. Görünmez olan bu iktidar şiddetine karşı, bio-politikayı geliştirmek önemlidir.

Ekolojik direniş örnekleri de son yıllarda artmıştır. Özellikle küresel ekonomik kriz ile başlayan işgal ve direniş hareketlerine Arap Baharı, Wall Street’i İşgal Et, İspanya Öfkeli Hareketi, Yunanistan İsyanı, Gezi Parkı Direnişi, Brezilya Evsiz İşçiler Hareketi, Amazon Yerlileri Direnişi, Honduras Yerli ve Halk Hareketleri Yurttaş Meclisi, Arjantin İşçi Fabrikaları Hareketi, Şili Eğitim Savaşı, Arjantin Şili Patagonya Mapuche Hareketi, Fransa ZAD İşgal Hareketi, Almanya Hambach Forest Direnişi, Dakota Standing Rock, Artvin Cerattepe, Alakır Nehri Kardeşliği, Hasankeyf’i Yaşatma Direnişleri örnek verilebilir. Alternatif yaşam ve direniş alanları olarak bu direnişler yeni direnişlere de moral kaynağı olmuştur. 2017 yılında kurulan Birleşik Örgütlenme ve Birleşik Mücadelesi ile Çevre ve Ekoloji Mücadeleleri İletişim ve Dayanışma Ağı da birer mücadele ve direniş yöntemi olarak literatürde yerlerini almıştır.

Bir Kadın En Çok Neresinden Yaralanır?

İktidarın ilk kurumlaştığı alanlardan biri olan kadın varlığı, iktidarın en çok yaraladığı kimliktir aynı zamanda. Egemen erkekliğin iktidar alanı haline gelen kadın varlığının tanımı bu nedenle çok önemlidir. Burada kadın doğasını tanımlama ihtiyacı doğmaktadır. Bu konuda bilimin önemi ortaya çıkmaktadır. Özellikle bir kadın biliminin neden gerekli olduğu yönünde sorulan sorulara cevap vermek önemlidir. Bu konuda Matematiğin 3 bin 500 dalını, insan vücudunun her organını hatta onun detaylarını inceleyen bilim dallarının neden kadınları incelemediği sorusu akla gelmektedir.

İktidar kadını en çok da dört alanda yaralamıştır. Birincisi; baskı, tecavüz, hakaret ve katliamlar ile kadını bir üreme aracı haline getirmiştir. Kadını ilk ev kölesi haline getiren iktidar, kadını bu statü içinde tutarak mutlak bir mülk haline getirmiştir. İkincisi; kadının günümüzde cinsel dürtünün ve iktidarın aracı haline getirilmiş olmasıdır. Üçüncüsü; ücretsiz, karşılıksız bir emekçi haline getirilmesidir. Dördüncüsü; kadının kapitalizm ile beraber metalaştırılması gerçeği olmuştur. Kadın bedeni, kadın emeği, kadın bilinci ve ruhu katliamlardan geçirilmiştir. Kadın kimliği yaralanmıştır.

Bu anlamda, bir kadının varoluşunu nasıl tanımladığı, anlamak ve anlaşılır kılınmak istenenin ne olduğuna dair sorulara verilecek yanıtlar önemli olmaktadır. Yaşam ve kadın sözcüklerini birbirini tamamlayan bir yerden ele aldığımızda anlam ile özdeşleşen özünü

iyi tarif etmek gerekmektedir. Anlamlı yaşamın kadınla olan bağı iyi, güzel ve doğru bir şekilde yapmak için jineolojinin önemli olduğunu vurgulamak önemlidir.

Varlık olarak kadın tanımı önemlidir. Spinoza varlığın özü nedir sorusuna, “Arzu duyarak çaba (conatus) harcamak”, Nietzsche, “güç istemi”, Marx, “emek gücü” demiş. Heidegger ise böyle bir ayrımın gerekli olmadığını savunmuştur. İbn-i Sina ise varlığı iki temel ilke ile açıklamaya çalışmış bunlara; illiyet yani sebep sonuç ilişkisini esas alan teori ile sudur yani çıkış teorisi demiştir. Her bir teori, varlığın özünü tartışmaktadır.

Yeni an’larda parçacık olma potansiyeli ile varlık tanımını yapan Kuantum fiziği ise koşullara ve gözlemciye bağlı olarak bu potansiyelin harekete geçtiğinde varlık kazandığını belirtmektedir. Atom altı parçacıklarının hem dalga hem de parçacık olma durumu üzerinden gelişen belirsizlik teorisi ile gözlemcinin de dahiliyetinde bir etki üzerinden gözlemlendiği an’da dalga ya da parçacık olduğunu deneyimlemektedir.

Bu konuda Abdullah Öcalan;

“Öncelikle kadını tanımlamak ve toplumsal yaşam içindeki rolünü belirlemek, doğru yaşam için esastır. Bu yargıyı, kadının biyolojik özellikleri ve toplumsal statüsü açısından belirtmiyoruz. Varlık olarak kadın kavramı önemlidir. Kadın tanımlandığı oranda erkeği tanımlamak da olasılık dahiline girer. Erkekten yola çıkarak kadını ve yaşamı doğru tanımlayamayız. Kadının doğal varlığı daha merkezî bir konumdadır. Biyolojik açıdan da bu böyledir. Erkek egemen toplumun, kadının statüsünü alabildiğine düşürmesi ve silikleştirmesi, kadın gerçekliğini kavramamızı engellememelidir. Yaşamın doğası, daha çok kadınla bağlantılıdır. Kadının toplumsal yaşamdan alabildiğine dışlanması bu gerçeği yanlışlamaz, tersine doğrular. Erkek zorbaca ve yok edici gücüyle kadın şahsında aslında yaşama saldırmaktadır. Toplumsal egemen olarak erkeğin yaşama düşmanlığı ve yok ediciliği, yaşadığı toplumsal gerçeklikle yakından bağlantılıdır” demektedir.

Kadının varlığı, erkek merkezli paradigmlar içinde her zaman erkeğe göre tanımlanmıştır. Yani kadın “erkek olmayan”dır. Bu tanımlama kadını ifade etmediği gibi çarpıtıyor. Yapılan diğer bir tanımlama da kadını canlılar dünyasındaki diğer “dişiler” gibi sadece biyolojik özelliklerine dayalı dişil cins olarak tanımlamadır. Elbette biyolojik etkenler vardır ama asıl olan kadın şahsında gerçekleşen toplumsal kültürün incelenmesi, kadının da bunun içinde ele alınmasıdır. Varlık eğer kendi doğası, dili, kültürü ile bütünlüklü bir yapılanmayı ifade ediyorsa kadının kendi doğasını açığa vurmasının önü alınmıştır. İdeolojik

yönelimlerle bu yapılmıştır. Bir varlık olarak kadının ifadeye kavuşması erkeğin de tanımlanmasını mümkün kılacaktır. Kadına atfedilen duygusal zeka ile erkeğe atfedilen rasyonel zeka arasındaki sınırın yıkılması da kadın varlığının tanımlanması ile gerçekleşir. Kadının kendi varlığına anlam biçerken yabancılaştığı-yitirdiği öz değerlerini yeniden kazanması, kadının geliştireceği kendine dönüşüyle mümkün ve etkili olacaktır. Kadın kendini tanımladıkça doğayı, evreni, insanlığı tanımlayacaktır. Zira kadın evrensel, toplumsal, tarihsel ve kaynağını doğadan alan bütünsel bir varlıktır.

Kadının kendi varlığını tanımlaması bilme halini gerekli kılan bir durumdur. Kendini bilmek aynı zamanda farkındalığını geliştirmektir. İnsanı “evrenin bir özeti” olarak ele almak, tarihsellik içinde tanımlamak, sosyolojik bir varlık ve kültürel bir canlılık olarak ele almak önemlidir. Kendini birinci doğa yani evren içinde gerçekleştirip ikinci doğasında toplumsallaştıran insanın, irade ve düşünce gücü kazanmış bir varlık gücü olması söz konusudur. Toplumsallık kendini yaratma eylemini ve zamanını ifade etmektedir. Kadın direnişini ya da kadın varoluş yöntemlerini anlamak gerekmektedir.

Kadın Direnişi ya da Varoluşunun Yöntemleri

Kadın direniş yöntemleri aynı zamanda kadının var olma yöntemleridir. Kadın direniş yöntemlerini açığa çıkarma kadın varlığını tanımlamayı da beraberinde getirir. “Kadın gerçeğine dayalı bir araştırma yöntemi” ile “Kadın etrafında geliştirilecek bilimin doğru sosyolojiye ilk adım olduğu” gerçeğine dayanan ve bir kadın ve yaşam bilimi olan jineolojinin, kadın direniş yöntemlerini açığa çıkarması bir nevi varoluşun tanımını da açığa çıkaracaktır.

Burada kadının saklı hakikatini anlamaya çalışırken bu hakikatin direniş ile var olduğu gerçeği ortaya çıkar. Yaşamın direnmek ile özdeş olduğu bir coğrafyadan bu yazıyı kaleme alıyor olmak da önemli veriler sunmaktadır. Merkezi hegomonik iktidara, öz gücü ve iradesiyle direnen savaş, yıkım ve göçe rağmen topraklarını, kültürünü bir bakıma varlığını terketmeyen bir coğrafya. “Yaşamı uğrunda ölecek kadar çok sevenleri ve onların yoldaşları olarak yola çıkanların” direnişleri sürerken bir var olma biçimi olan direnişin coğrafyamızda kuşandığı anlamın, yaşamın ta kendisi olduğu gerçeğini anlatmak bu nedenle çok önemli olduğu kadar çok zor...

Bir oluş halinde olan jineolojinin tanımları bu açıdan önem arz ediyor. Jineolojinin mevcut pozitivist bilim anlayışının karşısında durduğunu da ayrıca vurgulamak önemli. Pozitivist bilim anlayışının yaşam, toplum ve doğa ile zayıflayan bağına, kadın eksenli bir eleştiri

geliştiren ve alternatifi oluşturmayı amaçlayan bir bilim jineolojî... Varoluş sorununa çözümler araması ve alternatifler üretmesi de bu bilimin doğası gereği canlı ve dinamik bir süreci kapsamakta...

Bir anlama eylemi olarak anlam bilimin tarih ve sosyoloji ile bağıını açığa çıkarmak da bu anlamda önemli. Tarihin sosyolojik bir varlık, sosyolojinin tarihsel bir bütünlük olarak varlığını sürdürdüğüne dair verilere jineolojik bir bakış açısıyla dokunmak önemli bir yöntem. Tarih ve sosyolojinin böylesi bir bakış açısı ile yeniden ele alınması, kadın direniş yöntemlerinin aynı zamanda kadının varlığının ve yaşamın temel momentleri olduğunu açığa çıkarmakta. Ve bu momentler kadının taşıdığı ve koruduğu toplumsallığın günümüze ulaşan kodlarını içinde taşımaktadır.

Kadın Direnişinin Kuramsal Dayanaklarına Birkaç Örnek

Kobanê’de, ataerkil sistemin en karanlık gücü olan DAİŞ’e karşı savaşı kadınlar, Efrîn’de toprağının bilgisini kuşanarak NATO’nun ikinci büyük ordusuna karşı çağın direnişine imza atan kadınlar, kadın direniş çizgisini günümüze kadar koruyan ve kök hücre rolünde olan Şengal’de tecavüze, soykırıma, kadın kırımına karşı kültürü ve savunma gücü ile direnen kadınların deneyimleri, kadının varoluş yöntemlerinin çağımızdaki en önemli örneklerindendir. Kendi kökleri üzerinde yeşeren Kürdistan Kadın Özgürlük Hareketi’nin, birinci kadın devriminin mekânında, ikinci kadın devrimini gerçekleştirmesi de bu diyalektiği ortaya koymaktadır. Kadın direnişinin her şeyden önce kendi köklerini, tarihsel hafızasını ve kültürel canlılığını koruması ve ona dayanması belirleyici olmaktadır.

Kadının yaşadığı yabancılaşmayı, en çok da hemcinsiyle ortak iradeleşerek aşması gerekmektedir. Kopuş teorisi ve onunla bağlantılı kadının kendi doğasının bilincine varması, hemcinsini sevmesi ve hemcinsinin gerilikleriyle savaşıması da önemli bir yöntem olmaktadır. Bu yöntem Kürdistan Kadın Özgürlük Mücadelesi’nde ordulaşma, partileşme ve konfederasyonlaşma şeklinde tanımlayabileceğimiz bir örgütlenmenin de kaynağı olmuştur.

Varlığın bir yönünün kadın, bir yanının erkek olduğu gerçeğinden hareketle erkeğin değişim dönüşümünü esas alan bir yerden mücadele etmek de önemli olmaktadır. Erkeğin değişim ve dönüşüm projesi, kadının özgürlüğünün toplumun özgürlüğü olduğu yönündeki teze de gerçeklik kazandıran bir yerde durmaktadır. Erkeği değiştirme dönüştürme projesinden özgür eş yaşam kuramına uzanan bu zorlu yolda, kadınların tanımları ve mücadele yöntemleri belirleyici önemdedir. “Özel olan politiktir”

belirlemesini esas alarak kamusalın özel, özelin kamusal kılınması, en mahrem ilişki olarak tanımlanan kadın erkek ilişkisinin evrenselliği ve toplumsal bağları temelinde çözümlenmesi önemlidir. Bu yöntem sosyolojik bilginin dayanaklarını doğru bir şekilde oluşturmanın da yöntemi olmaktadır.

Nasıl yaşamalı sorusuna yanıtlar arayan kadınların tapınaklardan bilinç yükseltme odalarına, ocaklardan eğitim platformlarına kadar uzanan bir yelpazede paylaştıkları deneyimin bilgisi hayati bir öneme sahiptir. Deneyimin bilgisine dayanan jineolojinin, kadın varoluşunun dinamikleri olan bu yöntemleri açığa çıkarması en öncelikli görevlerinden biri olmaktadır. Bu bilginin paylaşımı sırasında uygulanan analiz etme, empati kurma ve hissetme, diyalog geliştirme, eleştiri ve özeleştiri gibi yöntemlerde ayrıca ele alınması gereken konular olmaktadır.

Sonuç

Direnişin bireyden topluma, kadından erkeğe, canlıdan cansıza bütün evreni kapsayan anlamlarını bir yazıda vermek mümkün değil. Yaşamın direniş ile olan bağlantısına odaklanan yazımızda amacımız, “Yaşamak direnmektir” sözünün güncellendiği bir coğrafyada kadının direniş yöntemlerinin kadının, varoluş yöntemleri olduğunu vurgulamaktır. Kadını bir cins olmanın ötesinde sosyolojinin özü olarak tanımlayan demokratik, ekolojik, kadın özgürlüğüne dayalı paradigmanın dayandığı direniş ile mekanik paradigmanın dayandığı iktidar arasındaki ilişkiye bir giriş yapmaktır. Kadın direnişinin, kadının en çok yabancılaştığı doğa, toplum ve yaşam ile bağını güçlü kurması ile olacağının bilgisinin önemine işaret etmektir. İçinde bulunduğumuz zaman ve mekânda, bu anlamda direnişin canlı ve dinamik örnekleri yaşanmaktadır. Özgürlüğe canları pahasına bağlı olanların güzelliğini esas alarak bu güzelliği dünyaya anlatan kavram, kuram ve kurumları oluşturmaktır.

Tarihin bütün direnişçilerinin emeğine dayanan, onların direniş bilgisini kuşanan ve alternatif bir yaşam perspektifini içinde taşıyan Demokratik Modernite sistemi ve onun demokratik ekolojik ve kadın özgürlüğüne dayanan paradigmasının temel varoluş yöntemlerinden olan direnişin felsefesini, kuramını, örgütünü daha güçlü oluşturarak “berxwedan jîyane” şiarını “serkeftin jîyane” olarak yaşamsallaştırmanın çağındayız artık.

Dünyaya, Sürece; Anlamda Yoğrulan Nagihan'ın Gözünden Bakmak

Dicle Müftüoğlu-5 Ekim 2025



Kadının 'Xwebun' olma sürecinin ne kadar sancılı olduğunu yaşıyarak deneyimlemeye devam etmektedir. Kadın özgürlük deneyimleri ekseninde bunların her biri ayrı ayrı ele alınması gereken ve kendi içinde başlı başına yöntemler içeren konulardır

Hayatın kendisi tüm evren için bir tamamlanma istemi, çabası, yolculuğu gibi. Evrenin ve onun bir parçası olan enerji kendi hakikatine evrilmek için devam eden sonsuz akışı. İnsanda bu akışın içinde yol alırken kendini tamamlama, bir ötekinden ayrılmak için bir başka yola düşer. İnsanı diğer canlılardan ayıran o akışta kadın öncülüğünde bulunan anlam oluyor. Bu yaratım insanı yeni bir varlık gibi dönüştürür, toplumsallaşmaya akıtıyor. Burada kilit yerde duran şey ilk toplumsallaşmayı sağlayan kadının anlam arayışı oluyor. Toplumun yaratımıyla birlikte ilmek ilmek dokunan değerlerin tamamı da kadının özel çabasıyla gelişir. Tüm bu yaratımların acı erkekler kulübü tarafından çalınmasıyla başlayan kadının düşürülüşü, sömürgeleştirilmesi ile tüm bu tarih ters –yüz edilmek istendi.

O gün Tiamat'ın bedeninin parçalarından “yaratılan” dünyada toprak altına gömülmek istense de o direngen damar hep diri kaldı. Kadınların hakikate ermek için oluşturdukları anlam arayışı da bir nehir gibi aktı.

Kaybedileni kaybettiği yerde arama düsturuyla yola çıkan Sayın Abdullah Öcalan da hem beton mezarlara gömülen Kürt gerçekliğini hem de kadının kaybettiğini bulması için bir

paradigma ortaya koydu. Abdullah Öcalan, Kürt kadın hareketinin oluşumuyla başlayan yolda “Kadın Kurtuluş İdeolojisi”, “Kopuş teorisi”, “Sonsuz boşanma”, “Erkeği dönüştürme projesi”, “Toplumsal Sözleşme”, “Xwebun olmak” gibi mücadele biçimleri geliştirdi. Tüm bunların üzerine bir çatı gibi konumlanan Jineoloji ile de mücadeleye yepyeni bir ivme kazandırıldı.

27 yılı aşan bir komplo gerçekliğiyle karşı karşıya bırakılan Abdullah Öcalan ile birlikte bu fikriyatı hapsedilmek istendi. Abdullah Öcalan’a yönelik komplo için düğmeye basılırken, Suriye, Şam ona, tüm bu dünya da Kürtlere, kadınlara dar edilmek istendi. Tam da tüm saldırı ortamında bir grup genç kadın Şam’daki sofranın misafiri oldu. O engin güneşin ışığıyla zihinlerini yıkadı, o ışığın etrafında kendilerini yeniden buldu.

O sofrada Abdullah Öcalan ile birlikte o derviş dergahında çorbayı yudumlayanlardan biriydi Nagihan. Nagihan Akarsel, Abdullah Öcalan’ın elinden tuttuğu, yüreğiyle ve bilinciyle güç verdiği hayatına yön verdiği kadınlardan biriydi. Nagihan o sofradan daha aç olarak kalktı. Hakikate, kadının özgürleşmesine duyduğu bir açlıkla kalktı ayağa. 9 Ekim sabahı bir halkı tümünden sömürgeleştirmek için düğmeye basıldı ancak bu topraklarda da Nagihan’larda da maya tutmuştu.

Baskıya, hapsedilmeye rağmen Nagihan’ın anlam arayışı, hakikat sevdası hiç sönümlenmedi. Bu arayışına ilk olarak gazetecilikle başladı. Yok edilmek, sesi kısılmak istenen bir halkın sesi, sözü, çığlığı oldu. En çok da Kürt kadınına mikrofonunu uzattı, derdini dinledi, hayatını, direnişini yüreğinden kalemine akıttı. Yazmak hep mücadelesinin ana silahı oldu. Yazarak bir hakikati yaratmak, anlam arayışını büyütmek istedi. Tanrıçanın direngen damarlarını taşıyan Nagihan toplumu toplum yapan değerleri yaratan kadının bilgeliğiyle zihninde, yüreğinde, kaleminde ürettiğini kendine saklamadı. Her birimiz için bir öğretmene döndü ama bunu hiçbir zaman alt-üst, hiyerarşi ilişkisi kurarak yapmadı. Herkes onun konuşmasındaki, yürüyüşündeki, kalemindeki, sözündeki zarafetten feyz aldı, öğrendi. Bakışıyla, ilgisiyle, herkesi ruhuna, yüreğine dokundu. Yoldaşını içine alarak, dokunarak, eleştirmekten korkmayarak büyüttü.

Anlam arayışının sürekliliğini, üretim aşkıyla yanan halini hep hissettirdi, seni de o arayışın içine çağırdı, sendeki iyiyi büyüttü, eksiklikle savaşman için yol gösterdi. Dersim’in dervişlerinin, Zap’ın Kanatlı komutanı Mordem’in, teslimiyete karşı direnişin sembolü olan Beritan’ın, ikinci güneş yaratımlarına karşı bedenindeki ateşle gerçek ışığı

gösteren Sema'nın yüceliğini özömsedi. O ışığıyla da etrafındaki her bir yoldaşına, muhabire, haber kaynağına yol gösterdi.

Anlam arayışı büyüdükçe yürüdüğü yollar daha da uzadı. Kaybedileni kaybedilen yerde aramak için tam da bir derviş gibi yollara düştü. Bu arayışını da ancak 9 Ekim öncesi elini tutarak güç aldığı Abdullah Öcalan'ın dünya direniş hareketlerine kazandırdığı Jineoloji bilimiyle yapabiliyordu. Êrfın'den Şengal'e, Hewreman'dan Süleymaniye'ye kadının kaybedilen yaratımlarının peşine düştü. İnancılarıdaki, kadın yaratımlarını aradı, 40 sayısının izini sürdü, tapınaklardan geçti, bilge bir Êzidî kadının ışığının taşıyıcısı oldu. Hep aradı, araştırdı, kalemiyle duruşuyla da bu birikimini paylaştı.

Jineoloji onun yaşam perspektifi oldu. Bu bilime biçtiği anlamı da Jineoloji dergisine kalem aldığı bir yazısında şöyle tarif etti: “Kadın eksenli bir yaşamın her şeyden önce sistemin karşısında durmak, sisteme karşı direnmek ve alternatif bilgi yapılanmalarını, yöntemlerini oluşturmakla, toplumsal dokudaki hakikate dayanmakla bağlantılı olduğu gerçeğini esas almaktadır. Kadının ‘Xwebun’ olma sürecinin ne kadar sancılı olduğunu yaşayarak deneyimlemeye devam etmektedir. Kadın özgürlük deneyimleri ekseninde bunların her biri ayrı ayrı ele alınması gereken ve kendi içinde başlı başına yöntemler içeren konulardır. Burada anlatmak istediğim kendini tanımayan, gücünün farkında olmayan kadınların mücadele bilinci ve gücü ile hep birlikte nasıl güçlendiklerini ifade etmektir. Ve jineolojî'nin dünyada yaşanan sorunların kaynağına inerek köklü çözümler bulmayı acil bir görev olarak önüne koyduğu gerçeğidir.”

Tüm bu paradigmanın yaratıcısı Abdullah Öcalan'ın bir kez daha Ortadoğu halklarına yol açtığı bir süreçte yol yürürken Nagihan'ın “öğrencisi” olarak onun gözüyle bakma ihtiyacı duyuyorum. Özgürlüğün, demokratik toplum yaratımının kadının ellerinde şekil bulacağı bu sürece Abdullah Öcalan'ın selam gönderdiği Jineolojî gözüyle bakmak, kadının hakikatini yansıtmak bir görev olarak önümüzde duruyor.

Kürt Halkı Kadim Özlemlerinin Peşinde

Oya Açıan-5 Ekim 2025



Kuruluş kodları Kürt korkusu ve yayılmacı Musul-Kerkük hayalleriyle belirlenmiş bir devletin bu sorunu demokratik bir şekilde çözmesi ne kadar zorsa Kürt halkının o özlemlerden vazgeçmesi de o kadar imkansızdır. Binlerce Berivan halen o günü bekliyor, beklemekten onun için mücadele etmekten vazgeçmemecesine...

“Koşun, Berivan* kendini yakıyor!” Hepimiz aşağıya koştuk.

15 Şubat’ı izleyen günlerdi. Ümraniye Hapishanesi’nin iki kadın koğuşundan birindeydik. PKK davasından kadın tutsaklarla birlikte kalıyorduk.

9 Ekim 1998 komplosunun üzerinden henüz 4 ay geçmiş, Sayın Abdullah Öcalan’ın bir tezgahla yakalanması hepimizi derinden etkilemişti. Ama en fazla Kürt kadın hevalleri sarsmış, adeta deprem yaşamışlar gibi yere çarpmıştı. Öyle öfkeli ve hüzünlüydüler ki, bu eli kolu bağlı çaresizlik ortamında kendilerine zarar vereceklerinden endişeleniyorduk. Nöbet tutmaya başlamıştık, yatakhane gözlerini bakıyor, mimiklerinde, beden dillerinde bir şeyler yakalamaya çalışıyorduk.

Berivan nöbetçileri atlatmayı başarmış, alt kattaki banyo bölümüne inip bedenine naylonları sarmış sonra da ateşe vermişti; diğer hapishanelerden ve dışardan da benzer haberler geldi sonra.

17 Ağustos depremi sırasında havalandırma kapılarını patlattığımız için Berivan’ı hemen koğuş dışına çıkarmayı başardık, bağırış çığırış reviri açtırdık ve ilk müdahaleyi yaptırдық.

Bacakları ve kolları ciddi şekilde yanmıştı. Ranzalarımız bitişikti ve iyileşmesi için uygulanması gereken tedaviyi yoldaşlarının yanı sıra arada ben de yapıyordum. Gelişmeleri merak ediyordu sadece, hüznünü hafifletmek, yanında olduğumuzu hissettirmek için usulca dokunduğum elini dahi sıkamıyor, onu bakışlarımla kucaklıyordum...

Kürt halkını öncüsüz bırakma, kolunu kanadını kırma, dört parça Kürdistan'ın özgürlük mücadelesini ezme, filizleri tasfiye etme saldırıları emperyalistlerin Ortadoğu'da uzun süredir giriştikleri bir planın sonucuydu. Önce 9 Ekim komplosu geldi, ardından ele geçirdiler Öcalan'ı, Türkiye'ye teslim ettiler. Türkiye de gardiyanlık görevini layıkıyla yerine getirerek 26 yıldır onu katı bir tecrit altında tutuyor.

9 Ekim komplosu

Başını ABD ve İngiltere emperyalistlerinin çektikleri komplonun temelinde Ortadoğu'yu yeniden dizayn etme stratejik amacı yatıyordu. PKK ve onun önderinin hedef seçilmesi bu stratejik planı uygulayabilmenin olmazsa olmazlarından biriydi. Çünkü PKK, feodal gericiliğin hüküm sürdüğü bu coğrafyada ezilen emekçi sınıflara dayanan devrimci militan bir çizgi ve amacı temsil ediyordu. Batılı emperyalist güçler ve Ortadoğu'daki uzantıları, siyonizmin "başağrısı" olarak gördükleri gerici diktatörlüklerden farkı buydu. Bu anlamda sadece Batılı emperyalistlerin değil Rusya'nın ve bölge gericiliklerinin de ortak düşmanı konumundaydı.

Yüz yıl öncesinde sahneye konan Sykes-Picot tezgahıyla kimliksiz bırakılmakla kalmayıp dört burjuva gerici devlet arasında paylaştırılmış parçalarında yaşayan dinamik bir kitle tabanına sahipti. Bu parçalardaki Kürtlerin özgürlük özlemlerinin sınıfsal doğasında işbirlikçilik yatan feodal aşiretçi önderliklerden de koparak PKK'nin ardına takılmaları Ortadoğu'yla sınırlı kalmayacak bir depremler zincirini tetiklemek riski taşıyordu. Dolayısıyla, "Yeni Ortadoğu Düzeni"ni kurabilmek için önce bu 'en tehlikeli düşman' devreden çıkarılmalı, etkisiz hale getirilmeli, kendisine yabancılaştırılmalıydı. "Uygur Batı Dünyası"nın o güne dek savunup temsil ediyormuş gibi görüldüğü bütün insani ve demokratik değerleri pervasızca ayakları altına alıp Öcalan'ı ülkeden ülkeye dolaşmak mecburiyetinde bırakmalarının temelinde bu korku vardı.

Öcalan Suriye'den çıktıktan sonra ABD'nin yönlendirmesiyle Almanya, İtalya, Yunanistan, Hollanda -ikili ve üçlü temaslar sonucu- onu kabul etmeyeceklerini beyan

ettiler. Stratejileri daha sonraki aylarda, yıllarda ortaya döküldü. Bunlardan en bilineni İtalya ile Rusya arasındaki görüşmedir.

O tarihlerde İtalya Dışişleri Bakanı Dini ve meslektaşları İgor İvanov Öcalan konusunu görüşmek için Moskova’da bir araya geldiler. Bu görüşmede Dini, Öcalan’ı kabul etmeleri halinde, Rusya’nın İtalya’ya olan 8 milyar dolarlık borcunu silmeyi vaat ediyordu. Rusya bir taraftan Türkiye ile “Mavi Akım” diye bilinen doğalgaz projesi ortaklığı görüşmeleri yapıyor, diğer yandan ABD’nin yoğun baskısı altındaydı... O günkü Rusya’nın pozisyonu, “Kim daha çok para verirse onunla olurum” düzeyindeydi.

“Öcalan’a Avrupa’da yer yok!”

27 Kasım 1998’de İtalya ve Almanya başbakanları Bonn’da bir araya geldiler. D’Allema ve Schröder, Kürt sorununun barışçıl çözümü için Avrupa’nın harekete geçeceğini belirttiler. ABD Ulusal Güvenlik Konseyi Başkanı Sandy Berger ise ertesi gün bir açıklama yaparak, Öcalan’ın uluslararası hukuk çerçevesinde yargılanamayacağını, Türkiye’ye teslim edilmesi gerektiğini belirtti.

Emperyalist Batı’nın alçaklığı ve ikiyüzlülüğü sadece bu konudaki dalaveralarıyla, “kibar” açgözlülüğü, pervasız saldırganlığıyla sınırlı değildir. Sayısız örneği vardır tarihte.

Almanya ve İtalya’nın, Kürt meselesinde Avrupa adına inisiyatif alma kararı on gün sonra “aniden” değişti. ABD daha evvel Yunanistan üzerinde oluşturduğu baskının aynısını İtalya üzerinde de kurmuş, Rusya’ya da bu konuda işbirliği çağrısı yapmıştı. ABD ve İngiltere Öcalan’ın Türkiye’ye iade edilmesi gerektiğini vurguluyorlardı. Bu konuyu görüşmek üzere toplanan Avrupa Konseyi Temsilciler Komitesi bir karar alamadan dağıldı.

Öcalan, Almanya Karlsruhe Federal Mahkemesi’nin 12 Ocak 1990’da verdiği karar gereği tutuklu idi. Öcalan’ın İtalya makamlarına yaptığı iltica başvurusuna ise yanıt verilmedi. Avrupa’nın emperyalist devletleri birer birer ABD’ye teslim oldu.

Gidecek hiçbir yer kalmayınca Yunanistan’ın -bunu salt Yunanistan olarak okumamak gerekiyor elbette- gösterdiği adres olarak Kenya... Sonrasını biliyoruz: 15 Şubat 1999’da Türkiye’ye teslim edildi ve yarım asrı aşan katı bir tecrit altında tutuldu.

Kürt halkı kadim özlemlerinin peşinde

Şimdi burada “9 Ekim komplosu başarıya ulaştı mı?” diye indirgemeci bir soru sorulabilir. Şöyle bir soruyla yanıtlamak isteriz: Kürt halkının özgürlük mücadelesini engelleyebildiler mi, durdurabildiler mi?

Bu saldırı başlarda Kürt halkının mücadelesinde bir duraksama yaratmış olsa da özgürlük tutkusu, haklarının tanınması için aralıksız savaşım...

Bu gerçek bugün de hükmünü yürütmüyor mu? Sayısız tuzaktan, tezgahtan geçerek sınanan Kürt halkı kadim özlemlerini gerçekleştirmeden durdurulabilir mi?

Kuruluş kodları Kürt korkusu ve yayılmacı Musul-Kerkük hayalleriyle belirlenmiş bir devletin bu sorunu demokratik bir şekilde çözmesi ne kadar zorsa Kürt halkının o özlemlerden vazgeçmesi de o kadar imkansızdır. Binlerce Berivan halen o günü bekliyor, beklemekten onun için mücadele etmekten vazgeçmemecesine...

O günün gelmesinin Türkiye cephesinden yükselecek güçlü bir demokratik mücadeleyle mümkün olacağını bilerek, bunun sorumluluğunu duyarak bütün Berivanlar’ı bir kez daha kucaklıyorum.

(*) Kadın hevalin adı tarafımdan değiştirilmiştir.

Çatlaklardan Sızan Işık

Beste Argat-5 Ekim 2025



Bugün yeniden barışı konuşurken, yalnızca silahları ve çatışmaları değil; kadın bedeni üzerinden yürütülen yeni savaş biçimlerini de görmek zorundayız. Patriyarkal devlet politikalarına ve kapitalist sömürü mekanizmalarına karşı mücadeleyi büyötmeyi unutmamalıyız

Savaş deyince çoğumuzun aklına önce silahlar, çatışmalar, sınırlar gelir. Oysa savaşın yüzü yalnızca bunlardan ibaret değil. Kadınların yaşamında savaş, gündelik hayatın her hücresine sızarken, bazen devletin yasak ve baskı politikalarında, bazen de evin içinde erkek şiddeti olarak karşımıza çıkar. Göç yollarında kimliği yok sayılan, metropollerde düşük ücretli işlerde sömürölen, evin duvarları arasında şiddete maruz kalan kadınlar aslında sürekli bir savaşın içinde yaşarlar.

90'larda bu ölkede Kürt olmak, dilin, şarkıların, geleneksel kıyafetlerin kamusal görünürlüğünün idari ve güvenlik uygulamalarıyla sınırlandığı bir iklimde yaşamak demekti. Yöresel kıyafet bir "delil", anadil bir "güvenlik" meselesi haline getiriliyor; bir halkın hafızası kamusal alandan dışlanıyordu.

“Metropolden” programımız için görüştüğüm kadınlardan biri, Bağcılar’daki küçük bir atölyede terzilik yaparak geçimini sağlıyor. Diktiği kıyafetler yöresel Kürt kadın kıyafetleri. Onun için iğne ve iplik sadece ekmek kapısı değil; her desen, her renk bir kültür, bir kimlik, bir varoluş! Çocukluğunu anlatırken, bir Newroz sabahı annesinin diktiği rengârenk elbiseyle alana çıktığında kumaşın yalnızca giyilecek bir şey olmadığını, aynı zamanda onur, bellek ve varoluş olduğunu anlıyor. Yıllar sonra dikiş makinesinin başında o duygu, kültürünü yaşatma iradesine dönüşüyor... “Bir halkı diliyle, kıyafetiyle tanırırsın. Biz yöresellerimizi saklıyorduk, örtüyorduk... Ama bugün bu kıyafetler kimliği ve kültürü yaşatmanın bir yolu” diyor. Onun atölyesinden çıkan her parça, devletin ve patriyarkanın yok saymaya çalıştığı bir kimliğe sahip çıkmanın ilanı. Her dikiş, “biz buradayız, varız, kültürümüzü yaşatıyoruz” diyen görünmez bir direniş.

Başka bir kadın, bir anne... 90’larda köyü yakıldığı için İstanbul’a göç etmek zorunda kalıyor. Anadilinde, yani Kürtçe konuşuyor. Kim bilir; belki kamusal alanda dilini konuşabilse, evde çalışmak zorunda kalmazdı. Evde parça başı işler yaparak eve ekmek götürüyor ve evin bütün görünmez emeğini üstleniyor. Ama “Kadın hakkı mı alabiliyorum?” diye sorup kendi sorusuna yine kendisi cevap veriyor: “Hayır. Erkek eve geliyor, iş bekliyor, hizmet bekliyor, zulmediyor.”

Göç, yalnızca bir yer değiştirme değil; kadınların kimlikleri, emekleri ve bedenleri üzerinden yürütülen bir savaş biçimi. Bu anlatılar bize bir kez daha gösteriyor ki şiddet, sadece devletin baskılarıyla sınırlı değil; aynı zamanda evin içinde erkeğin emeği yok sayan ve şiddeti hak gibi kullanan tavrıyla da sürüyor. Sokakta yasaklar, anadilini konuştuğunda hedef olmak, gözüaltılar ve polis şiddeti var. Evde ise ekmek parası getirsen de getirmesen de hizmet beklenmesi, emeğin değersizleştirilmesi ve şiddetin meşrulaştırılması gündelik yaşamın bir parçası haline geliyor.

Metropollerdeki fabrikalarda çalışan kadınlar için savaş başka biçimler alıyor. Uzun saatler boyunca düşük ücretle çalışmak, işyerinde mobbinge ve tacize maruz kalmak, erkek meslektaşların emeğini küçümsemesi... Programımda konuştuğum bir kadın işçi, altı yıldır konfeksiyon sektöründe çalıştığını anlatıyordu. Kadınlar yalnızca dikiş makinelerinin başında değil, ağır işlerde de çalışıyor, ama buna rağmen erkeklerle aynı saygıyı ve değeri göremediklerini ifade ediyorlardı.

Bütün bu tanıklıklar bize şunu gösteriyor: savaş artık sadece cephelerde yaşanmıyor. Klasik tanımların ötesine geçen, ekonomik, kültürel ve toplumsal şiddetin iç içe geçtiği

yeni biçimleriyle hayatın her alanına sızıyor. Kadınların bedeni ve emeği, bu savaşın en görünür hedefleri arasında. Tam da bu noktada Rita L. Segato'nun sözlerini hatırlamak yerinde olur: *Kadın bedeni yalnızca bir savaş alanı değildir; egemenliğin ilan edildiği ve yeniden üretildiği en görünür sahnedir.*

Ama kadınlar bu egemenliğe teslim olmuyor. Söyleşilerimde karşılaştığım kadınlar, sessiz direnişi yaşamın merkezine koyuyor. Yasaklanan dili çocuklarına öğretmek, kültürel hafızayı yaşatarak aktarmak, evdeki bakım yükünü paylaşmak için dayanışma ağları kurmak, pazar yerlerinde birlikte üretime katılmak... Her bir pratik, görünmez kılınmak isteneni görünür kılıyor. Kooperatiflerde omuz omuza üretmek, birbirlerinden öğrenmek ve dayanışmayı güçlendirmek yalnızca ekonomik bir alternatif yaratmıyor; aynı zamanda toplumsal ve kültürel özgürleşmenin yollarını açıyor. Her adım, sessiz ama kararlı bir direnişin izini bırakıyor; her örülen ağ, başka bir dünyanın mümkün olabileceğini fısıldıyor.

Geçtiğimiz aylarda Egeli kadınların kurduğu dayanışma pazarına gittiğimde, yan yana gelen onlarca kadını gördüm: Ödemişli, Mardinli, Azerbaycanlı; okumuş, okumamış; örtülü, örtüsüz... Hepsi benzer tezgâhların başında, birbirlerinin emeğine omuz veriyordu. Yüzlerinde yorgunluk vardı; ama o yorgunluğun içinden taşan başka bir şey daha vardı: dayanışmanın verdiği güven ve birlikte ayakta durmanın kadınca neşesi.

Bugün yeniden barışı konuşurken, yalnızca silahları ve çatışmaları değil; kadın bedeni üzerinden yürütülen yeni savaş biçimlerini de görmek zorundayız. Patriyarkal devlet politikalarına ve kapitalist sömürü mekanizmalarına karşı mücadeleyi büyütmeyi unutmamalıyız. Kadınların yaşadığı zulüm, bireysel bir acılar değildir; toplumsal eşitsizliğin, iktidar tahakkümünün ve devlet şiddetinin doğrudan sonucudur.

Kadınların dayanışması ise, patriyarkal kapitalizmin ördüğü duvarlarda açılan çatlaklardan sızan bir ışıktır. Ve bu ışık, başka bir dünyanın mümkün olabileceğine dair umudu filizlendirir.

Not: 19. Karaburun bilim kongresinde yaptığım sunumun Jin Dergi için derlenmiş halidir.

Eğitim, İdeoloji ve Özgürleşme: Kürt Halkının Deneyimi ve Kadın Perspektifi

Sevcan Kadiroğlu-5 Ekim 2025



Eğitim sistemi, Kürtler için sadece bir ideolojik aygıt değil, aynı zamanda asimilasyon mekanizmasıdır. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e, medrese geleneğinden modern okullara kadar farklı tarihsel dönemlerde eğitim, Kürt kimliğini yok saymanın bir aracı olmuştur. Ehmedê Xanî, yüzyıllar önce Mem û Zîn'de Kürtlerin eğitimsizliğine dikkat çekerken, modern çağda sorun artık eğitimsizlik değil; eğitim yoluyla sistematik bir kimlik imhasıdır

Eğitim, insanlık tarihinin en eski ve en etkili kurumlarından biri olmakla birlikte, hiçbir zaman tarafsız olmamıştır. Her dönem, iktidarın ve egemen sınıfların çıkarları doğrultusunda şekillenen eğitim, yalnızca bilgi aktarmakla kalmamış; toplumsal belleği yeniden inşa etmiş, kimlikleri üretmiş ve ideolojik kodları kuşaktan kuşağa aktarmıştır.

Paulo Freire'nin sözleriyle, "Eğitim ya özgürleştirir ya da köleleştirir." Bu ifade, eğitimin özünde taşıdığı çelişkiyi açıkça ortaya koyar: Eğitim, ya eleştirel düşüncüyü besleyerek özgür bireylerin ve halkların inşasına hizmet eder ya da sorgulamayı bastırarak itaat etmeyi öğretir ve mevcut düzenin yeniden üretim aracına dönüşür.

Bugün Türkiye'de ve benzeri ulus-devletlerde eğitim, genellikle ikinci işlevi ön planda yürütmektedir. Michel Foucault'nun "disiplin toplumu" kavramıyla tanımladığı üzere okul, bireyin bedensel ve zihinsel varlığını disipline eden, sorgulamayı bastıran, itaatkâr vatandaşlar yetiştiren bir makinedir. Eğitim bu yönüyle sadece pedagojik bir alan değil, aynı zamanda ideolojik ve politik bir savaş alanıdır.

Modern Eğitim Eleştirileri: Sistemin İdeolojik Doğası

Sanayi devrimiyle birlikte şekillenen modern eğitim modeli, ulus-devletlerin inşasıyla paralel olarak ideolojik bir işlev üstlenmiştir. Rousseau, Emile adlı eserinde eğitimin bireyi doğasından kopardığını ve yapay toplumsal formasyonlara soktuğunu vurgular. Ivan Illich, Okulsuz Toplumda modern okulun toplumsal eşitsizlikleri yeniden ürettiğini söylerken, Montessori pedagojisiyle çocuğun özgürlüğünü merkeze alarak bu sisteme alternatif sunar.

Paulo Freire, modern eğitim anlayışını “bankacı model” olarak tanımlar: Öğrenci pasif bir bilgi deposuna indirgenmiş, öğretmen ise bu depoyu dolduran otorite figürüdür. Bu modelde eğitim, özgürleşme aracı olmaktan çıkar; sistemin sürekliliğini sağlayan bir itaat mekanizmasına dönüşür.

Türkiye’de tablo daha keskindir. Devlet okulları ulus-devletin ideolojik aygıtı olarak işlev görürken, özel okullar sermayenin sosyal sermayesini yeniden üreten ayrıcalıklı alanlar haline gelir. Bu ikili yapı yalnızca ekonomik eşitsizlikleri derinleştirmekle kalmaz; kültürel ve sınıfsal ayrışmayı da pekiştirir. Eğitim, sosyal hareketliliğin değil, sosyal ayrımcılığın aracına dönüşür.

Çocukluk ve Gençlikte Eğitim: Kimlik, Dil ve İtaat

Kürt halkı açısından eğitim, çocukluk döneminden itibaren bir kimlik silme ve itaat üretme aracıdır. İlkokul sıralarında Kürt çocukları, kendi dilini konuşmaktan men edilir; öğretmenler ve yöneticiler tarafından Türkçe dışında konuşmak cezalandırılır. Bu tür uygulamalar, çocukta öz-yabancılaşma sürecini başlatır: Kendi kültürüne ait düşünce ve duygu sistemleri değersizleştirilir, yabancılaştırılır.

Ders kitapları, resmi devlet tarihini dayatırken Kürtlerin tarihsel varlığını, kültürel katkılarını ve halk hikâyelerini görmezden gelir. Bu durum, kimliğin sistematik olarak yeniden üretim aracına dönüştürülmesi anlamına gelir. Gençlik yıllarında ise sınav sistemi ve disiplin mekanizmaları, bireyi sorgulamayan, itaat eden ve başarı odaklı bir sistem üyesi hâline getirir.

Örneğin tarih derslerinde Osmanlı ve Cumhuriyet anlatısında Kürtlerin ve diğer azınlıkların tarih sahnesindeki rolleri çarpıtılır veya yok sayılır. Bu, gençlerin kendi kültürel kimliklerinden kopmasına ve devlet ideolojisini içselleştirmesine yol açar.

Kürt Halkının Deneyimi: Eğitimle Asimilasyonun Anatomisi

Eğitim sistemi, Kürtler için sadece bir ideolojik aygıt değil, aynı zamanda asimilasyon mekanizmasıdır. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e, medrese geleneğinden modern okullara kadar farklı tarihsel dönemlerde eğitim, Kürt kimliğini yok saymanın bir aracı olmuştur. *Ehmedê Xanî*, yüzyıllar önce Mem û Zîn'de Kürtlerin eğitimsizliğine dikkat çekerken, modern çağda sorun artık eğitimsizlik değil; eğitim yoluyla sistematik bir kimlik imhasıdır.

Abdullah Öcalan, "Kürt çocukları, kendi halkına yabancılaştırılmak için devletin okullarına gönderildi. En büyük soykırım, eğitim yoluyla yapıldı." sözleriyle durumu özetler. Eğitim yoluyla Kürt çocukları, kendi diline, tarihine ve kültürüne yabancılaşır. Toplum, öz-bilincini kaybeder ve egemen ideolojinin yeniden üretim aracına dönüşür.

Somut örnekler şunlardır: Kürt köylerinde çocukların Kürtçe konuşması yasaklanır, halk hikâyeleri ve müzikleri ders dışı etkinliklerde bile engellenir. Yerel kültür ve tarih, resmi ders kitaplarında görünmez kılınır. Bu, çocuğun kültürel ve psikolojik olarak bastırılması ve kendi öz kimliğinden koparılması anlamına gelir.

Kadın ve Jineoloji Perspektifiyle Eğitim

Kürt kadınlar, hem patriyarkal hem de ulus-devletçi baskının en yoğun biçimlerini yaşar. Eğitim sisteminde kadınlara yönelik ayrıcalıksız ve tek tip müfredat, onların toplumsal ve politik görünürlüğünü kısıtlar. Jineoloji perspektifi, kadın özgürlüğünün ve toplumsal dönüşümün merkezde olduğunu vurgular. Kürt kadınlarının eğitimi, sadece bireysel bir hak değil, toplumsal adalet ve özgülleşmenin temel aracıdır.

Kürt kadınlarının eğitim hakkına yönelik engellemeler, tarih boyunca sistematik olarak uygulanmıştır. Kız çocukları ev işlerine ve geleneksel rollere yönlendirilirken, okula gönderilmeleri ya sınırlandırılmış ya da belirli alanlarla sınırlı kalmıştır. Modern dönemde bile bazı bölgelerde kız çocuklarının eğitime erişimi kültürel ve ekonomik engellerle sınırlıdır. Bu durum, patriyarkal ideolojinin ve devletin tek tipçi politikalarının birleşimiyle pekiştirilir.

Jineoloji yaklaşımıyla demokratik eğitim, kadınların özgür ve bilinçli bireyler olarak yetişmesini merkeze alır. Örneğin:

Kürtçe eğitimle birlikte kız çocukları hem kendi kültürlerini öğrenir hem de dil yoluyla politik bilinç kazanır.

Kadın tarihçilerin, filozofların ve yazarların müfredatta görünür kılınması, toplumsal hafızada kadınların rolünü güçlendirir.

Kürt kadınlarının eğitim yoluyla güçlenmesi, sadece bireysel bir kazanım değil, tüm toplumsal dönüşümün ön koşuludur. Kadınların bilinçlenmesi, toplumsal adaletin ve demokratik modernitenin temel taşlarından biridir.

Zihnin Kolonizasyonu: Hermetik İlke ve İdeolojik Kodlama

Abdullah Öcalan'a göre mevcut eğitim sistemi, ulus-devletin ideolojik kodlarını bireyin zihnine işleyen bir kolonizasyon aracıdır. Hermetik ilkeye göre “her şey zihindir, her şey düşünceyle başlar.” Zihni ele geçirmek, toplumu ele geçirmek anlamına gelir.

Hermetik düşünce, ezberi yıkarak yorum gücünü geliştirir. Birlik ilkesine göre ise evren, doğa ve insan aynı aklın ve düşüncenin farklı yansımalarıdır. İnsan, bu bütünsel aklın parçası olarak hem evreni hem doğayı kavrayabilir; onlarla kurduğu bağ, yorum ve anlam gücünü derinleştirir. Böylece hermetik düşünce, bireyin yalnızca kendisini değil, içinde yer aldığı toplumsal ve kozmik düzeni de anlamlandırma kapasitesini büyütür.

Bugünkü eğitim modeli, bireyin zihinsel alanını daraltır, sorgulamayı bastırır ve alternatif düşünce yollarını kapatır. Sonuç, özgür birey değil; itaatkâr, tüketici ve devlete bağlı bir vatandaş yaratmaktır. Eğitim artık bilgi üretmez; kölelik üretir.

Demokratik Modernite Perspektifi: Özgürleştirici Eğitim

Abdullah Öcalan'ın önerdiği alternatif, demokratik modernite paradigması üzerine kuruludur: ekolojik toplum, kadın özgürlüğü ve doğrudan demokrasi. Eğitim, bu çerçevede kolektif bilgi üretimi ve halk meclislerinin bir parçası hâline gelir.

Yerel dillerde, çok kültürlü ve çok sesli bir pedagojinin inşası, devletin tek tipçi, militarist ve cinsiyetçi müfredatına karşı en güçlü savunmadır. Kadın tarihçilerin, filozofların ve eğitimcilerin görünür kılındığı müfredat, kadın özgürlüğü ekseninde yeni bir eğitim anlayışının temelini oluşturur.

Eleştirel düşünce ve ahlaki bilinç, bu eğitim anlayışının merkezindedir. Amaç, yalnızca bilgi aktarmak değil; sorgulayan, itaat etmeyen ve kendi kararlarını alan özgür bireyler yetiştirmektir. Demokratik toplum ancak özgür ve özgün bireylerin bir araya gelmesiyle mümkündür.

Örnekler Üzerinden Demokratik ve Jineolojik Eğitim

Kürt coğrafyasında uygulanabilecek demokratik ve jineolojik eğitim örnekleri:

Yerel dilde eğitim: Kürtçe'nin zorunlu ders olarak okutulması, kültürel aidiyet ve politik bilinç kazandırır.

Tarihsel çok seslilik: Derslerde resmi tarih ile birlikte yerel halkların ve kadınların tarih sahneleri anlatılır.

Topluluk merkezli bilgi üretimi: Okullar toplumsal hafızayı ve halk meclislerini destekleyen merkezler hâline gelir.

Eleştirel düşünce ve etik bilinç: Çocuk ve gençlerin sorgulama yeteneklerinin geliştirilmesi; bireyin kendi kararlarını alması teşvik edilir.

Sonuç: Özgür Birey ve Demokratik Toplum

Eğitim, tarih boyunca iktidarların en etkili silahı, ulus-devletlerin en güçlü ideolojik aygıtı olmuştur. Bugün de durum farklı değildir. Türkiye'de ve benzeri ulus-devletlerde eğitim, kimlikleri bastıran, toplumsal çeşitliliği görünmez kılan ve bireyi itaate zorlayan bir mekanizma olarak işlemeye devam etmektedir.

Ancak bu gerçeklik değiştirilemez değildir. Abdullah Öcalan'ın demokratik modernite perspektifi, özgürleştirici bir eğitim modelinin teorik ve pratik zeminini sunar. Bu model; doğayla uyumlu, kadın özgürlüğünü merkezine alan, çok dilli ve çok kültürlü bir yapıyı mümkün kılar.

Gerçek eğitim, bireyi üretken, özgür ve bilge kılar; zihnin sömürgeleştirilmesine karşı verilen ideolojik mücadeleyi mümkün kılar. Eğitim, yeniden düşünülmesi gereken bir alan değil, yeniden fethedilmesi gereken bir alandır. Özgür bireylerin ve demokratik toplumların inşası, zihnin özgürleşmesinden geçer; bu özgürleşme ise ancak özgürleştirici, demokratik ve jineolojik bir eğitimle mümkündür.